

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

De|| EXTREMA VNCTIO-||NE, ORDINE, ET MATRI-||MONIO.|| SINGVLIS LIBRIS
EX-||PLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XXIV. De impedimento cognationis, quid sit cognatio,& quot eius gradus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54104](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54104)

illæ siquidem ad fidem, & religionem Iudaicam accesserunt, licet alioqui essent ex Gentibus, cum quibus non licebat Iudæis contrahere Matrimonia. VEL ad eos, qui apertè reprehenduntur, quod contra legem cum Gentibus coniugia celebrauerint. Et in his fuit Salomon, qui 3. Regum 11. valde arguitur à diuina Scriptura, quòd vxores Moabitidas, Ammonitidas, & Chananitidas contra legem duxerit: in his etiam numerandi sunt Christiani, qui propterea grauitè à sanctis Patribus reprehenduntur, vt ex Cypriano, Ambrosio, & Hieronymo suprâ demonstrauius. VEL deniq; ad eos, quos ignorantia, & introducta consuetudo fortasse excusabat. Et in hoc numero ponenda videtur sancta Monica mater beati Augustini: nam eius tempore ita inualuerat consuetudo, vt peccatum non putaretur cum Gentilibus iungere Matrimonia, vt Augustinus testatur lib. de fide, & operibus, cap. 19.

Itaque sancta Monica, cuius exemplum hæretici tanti faciunt, ignorantia, & more patriæ à peccato fortasse excusabatur; vel certè pœnitentia, & lachrymis illud purgauit: neque debuit Matrimonium semel contractum dirimere, quia nondum mos populi fidelis Cultus disparitatem inter impedimenta dirimentia reposuerat, vt postea fecit.

CAPVT XXIV.

De impedimento Cognationis: quid sit cognatio, & quot eius gradus.

RESTAT impedimentum Cognationis, de quo grauissima controuersia est: quæ vt ordine explicari possit; PRIMò exponendum erit, quid sit cognatio, & qui, & quot eius gradus; SECUNDO, quid de hac re hæretici sentiant. TERTIO, probanda erit veritas, & soluenda argumenta ipsorum.

Vt igitur à PRIMò incipiamus, Iureconsulti distinguunt inter cognationem, & agnationem. Cognatos enim vocant, qui ex eodem sanguine per matrem descendunt, agnatos, qui per patrem; tamen si cognatos etiam interdum omnes con-

ues con-

nes consanguineos appellant. Itaque cognatio aliquando est nomen generis, aliquando speciei; agnatio autem semper est nomen speciei: qui enim agnati sunt, cognati etiam dici possunt, non contra ut perspicuum est ex lege Interagnatos, ff. vnde legitimi, & l. Iureconsultus, ff. de gradibus, & affinis: & ex Ambrosio in Epist. 66. ad paternum, extrema, vbi negat dici posse agnatos, qui per matrem non descendunt, ut fratres uterinos ex diuerso patre natos. Quare deceptus est Dominicus a Soto in 4. distinct. 40. quaest. unica, articulo 1. vbi dicit, agnationem esse genus, & cognationem esse speciem.

In iure CANONICO, tum cognatio, tum agnatio simpliciter dicitur consanguinitas, quæ in hoc differt ab affinitate, quod consanguinitas est vinculum eorum, qui ab uno aliquo per sanguinis propagationem descendunt; ita ut omnes eundem sanguinem participant, & ad vnum stipitem reducantur: affinitas autem inter eos est, qui non per propagationem, sed per unionem duorum in carnem vnã coniunguntur. Quia enim per carnalem copulam vir, & femina fiunt vna caro, inde est quod consanguinei vnus est filius, afficiuntur proximi, & affines alterius. Itaque parentes, & fratres, & ceteri consanguinei vxoris, efficiuntur affines mariti, & contra parentes, & fratres, & ceteri consanguinei mariti, eodem modo efficiuntur affines vxoris: non tamen consanguinei vnus coniugis, sunt affines consanguinei alterius coniugis, sed solum ipsi coniugi. Et quidem in eo gradu sunt affines alteri coniugum, in quo gradu sunt consanguinei alteri: pater enim sponsæ efficitur quodammodo pater sponsi, & frater sponsæ efficitur frater sponsi, &c. Quare si quis nouerit gradus consanguinitatis, facile colliget gradus affinitatis.

Quantum igitur ad gradus, SCIENDUM est, aliter numerari in iure civili, aliter in iure canonico. In iure civili, ut patet ex titulo de gradibus, in Pandectis Iustiniani, duplex ordo constituitur. VNVS rectus, ut patris, filij, nepotis, &c. vel sursum versus, patris, aui, abau, &c. ALTER transuersus, fratrum, consobrinorum, &c.

Et quidem in ordine recto tot sunt gradus, quot sunt personarum, omisso stipite, verbi gratia; Filius est in primo gradu, nepos

nepos in secundo, pronepos in tertio, abnepos in quarto, &c. neque in hac re discrepat ius canonicum.

In ordine autem transuerso Ius ciuile nullum ponit primum gradum, sed incipit à secundo, qui est fratrum inter se. Et ratio est, quia in transuerso etiam ordine, tot ponit Ius ciuile gradus, quot sunt personæ dempto stipite, fratres autem ut minimum duo esse debent. Si enim vnus tantum sit alicuius patris filius, is non dicitur frater, sed filius tantum: proinde non facit ordinem transuersum, sed tantum propagat ordinem rectum. Fratres igitur qui duo sunt ut minimum, secundum efficiunt gradum; tertium autem faciunt patruus, vel auunculus cum filiis fratrum, vel sororum; nam tunc tres personæ inueniuntur dempto stipite. Sint, exempli gratia, duo fratres: si alteri eorum filius nascatur, iam erunt tres, & incipiet dici alter fratrum patruus, respectu filij fratris sui; atque ita in tertio gradu sunt patruus, & filius fratris. Et eadem de auunculo, amita, matertera, ratio est. Quartum faciunt filij fratrum, qui inter se patruales dicuntur, vel consobrini, si filij sororum sint. Neque enim esse possunt patruales, siue consobrini, nisi quatuor personæ dempto stipite numerentur; duo videlicet fratres, & duo ipsorum filij. Quintus porro gradus erit inter patrualem vnus, & filium alterius. Sextus gradus inter duos filios patrualem, & sic deinceps.

Vbi illud obiter est **NOTANDUM**, secundum gradum esse æqualiter distantium à stipite, tertium autem esse inæqualiter distantium: & ad eundem modum, quartum, sextum, octauum, &c. esse æqualiter distantium; quintum, septimum, nonum, &c. esse inæqualiter distantium.

NEQUE istum ordinem graduum confinxit Iustinianus in Authenticis, neque eum reprobauit Alexander Secundus, in Concilio Lateranensi (ut suspicatur Dominicus à Soto, in quartum, distinct. 40. articulo secundo) sed erat in antiquissimis legibus Romanorum, ut patet ex Paulo Iuriconsulto in ff. de gradibus, qui Paulus trecentis annis Iustinianum præcessit: floruit enim tempore Alexandri Imperatoris, circa annum Domini C C. XXX. & ex sancto Ambrosio in epistola 66. ad Paternum, vbi iuxta hunc ordinem numerandi gradus, affirmat duos consobrinos esse consanguineos

guineos in quarto gradu; patrum autem, & filium sororis, in tertio. Scripsit autem Ambrosius annis supra centum antequam nasceretur Iustinianus.

Alexander autem II. Papa, in Concilio Lateranensi, et patet ex canon. Ad sedem, 35. quæst. 5. non refellit Iustinianum, sed errorem quorundam male intelligentium Iustinianum: unde ibidem Alexander bis terque repetit, legem civilem rectè se habere, licet alium ordinem seruet. Ius enim civile respicit numerum personarum, Ius autem canonicum distantiam à stirpe. Igitur secundum Ius canonicum in ordine recto primus gradus est filiorum, qui proximè à stirpe deriuantur, secundus nepotum, tertius pronepotum, &c. in ordine transuerso, primus gradus est fratrum germanorum, secundus patruelium, seu consobrinorum, & simul patruum, filij fratris, tertius est filiorum duorum fratrum patruelium, & simul patruelis, & filij alterius patruelis, & sic deinceps. Itaque quo deducit Alexander Papa, ex duobus gradibus secundum Ius civile, vnum constitui secundum Ius canonicum; & patet inde eum, qui est secundus Iure civili, esse primum Iure canonico; & qui est tertius & quartus Iure civili, esse secundum Iure canonico; & qui est quintus & sextus Iure civili, esse tertium Iure canonico; & qui est septimus & octauus Iure civili, esse quartum Iure canonico, & sic deinceps.

Ratio autem Canonice supputationis redditur optimè a Theologis, & Canonistis, & habetur etiam cap. Quod dilectio, de consanguinitate, & affinitate, & cap. Finali, eodem titulo, quia nimirum cum personæ in ordine transuerso non coniungantur, nisi ratione stirpis, à quo procedunt, non possunt inter se magis, aut minus distare, quam à stirpe distent: necessariò igitur efficitur, vt eo gradu inter se coniungantur, vel distent, quo stirpi coniunguntur, vel ab eo distant. Quare duo fratres in primo gradu erunt, quia vterque in primo gradu est cum stirpe: consobrini in secundo erunt, quia vterque in secundo gradu est cum stirpe. Quòd si inæqualiter à stirpe distent, vt patruus, & filius fratris, tunc eo gradu inter se distabunt, quo distat à stirpe ille, qui est remotior. Cum enim per stirpem coniungantur, fieri non potest, vt illius propinquior sit consanguineo suo, quam stirpi; non igitur

filius fratris minus distare potest à patruo, quàm ab auo. Licet igitur patruus vno tantum gradu distet à stipite, tamen quia filius fratris duobus gradibus distat ab eodem stipite, idèò patruus, & filius fratris in secundo gradu sunt; non minus quàm duo filij fratrum.

Et hoc est, quod Alexander Papa significauit, cum ait, ex duobus gradibus ciuilibus fieri vnum Canonicum. Siquidem Iure ciuili patruus & filius fratris, faciunt vnum gradum; duo filij fratrum faciunt alterum, quia vna persona additur ad numerum, & Ius ciuile numerum personarum respicit: at Iure canonico idem est gradus patrum, & filij fratris, qui duorum patruelium; quia Ius canonicum, non numerat personas, sed distantiam à stipite considerat.

Est autem illud OBSERVANDUM, graduum supputationem non extendi in infinitum. Nam virtus paterna in filium traducta, per quam est filius patri similis, non solum in specie, sed etiam in individuo, vt complexione moribus, colore, lineamentis, ob quam existit peculiaris affectio inter consanguineos; paulatim minuitur, ita vt maior sit in filio, quàm in nepote, maior in nepote, quàm in pronepote, &c. & tandem post aliquot generationes penitus euanescit. Alioquin si semper duraret, id sequeretur, vt omnes homines, qui ab vno Adamo, primo stipite generis humani descendunt, consanguinei essent; cum tamen è contrario experiamur, non modò non omnes homines, sed neque ciues vnius oppidi eum affectum retinere, quem natura consanguineis in seuit.

Quia tamen non facillè sciri potest, quousque virtus illa eiusdem sanguinis perseueret, & probabile est, non æqualiter semper, sed nunc in pluribus, nunc in paucioribus generationibus conseruari, prout in vno potentior est virtus, quàm in alio: idèò, vt certi aliquid haberemus, Legislatores certum numerum graduum præfixerunt.

Et quidem Moyses in Leuitico, cap. 18, præfixit duos gradus tantum, primum videlicet, & secundum. Prohibuit enim in recta linea, coniugium patris cum filia, & cum nepte, & similiter matris cum filio, & cum nepote: transuersa, prohibuit coniugium fratris cum sorore, siue ex vno, siue ex vtroque parente; & nepotis cum amita, vel matertera; non ta-

qq

men

men prohibuit coniugium è contrario patris, vel auunculi cum filia fratris, vel sororis. Et hæc quoad consanguinitatem, vbi sunt duo gradus secundum Canones, & tres secundum leges. Quoad affinitatem, prohibuit coniugium filij cum nouerca, & patris cum nuru, & rursus patris cum priuigna, vel cum eius filia: & hæc in recto ordine. In transuerso autem, prohibuit coniugium cum vxore fratris, & cum sorore vxoris, vxore viuente; & cum vxore patris. Vbi etiam sunt duo gradus secundum Canones, primus, & secundus, & tres secundum leges: nam filia priuignæ est in secundo gradu cum patre, & vxor patris est in secundo gradu cum eius nepote.

Quare errat Lutherus in captiuitate Babylonica, cap. de Matrimonio, vbi dicit, in lege diuina non prohiberi, nisi primum gradum affinitatis, & primum, & secundum consanguinitatis.

Quod etiam S. Ambrosius in epist. 66. dicit, in lege diuina prohiberi coniugium patruelium, qui sunt in quarto gradu secundum leges, non video quomodo verum esse possit: sicut etiam quod idem Ambrosius ibidem, negat in lege expressè prohiberi coniugium patris cum filia, forte lapsus est memoria. Nam prima illa prohibitio: *Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies*; nihil aliud significat, nisi ne filia patri nubat, & ne filius matrem accipiat in vxorem.

Sed quamquam lex diuina his paucis gradibus contenta fuerit: tamen lex ciuilis prohibuit etiam coniugia consobrinorum, qui sunt in quarto gradu secundum leges, vt Ambrosius testatur epist. 66.

Lex autem Ecclesiastica longius progressa est. Ecclesia enim olim septimum gradum definierat, vltra quem non esset vlla consanguinitas, vt patet ex Alexandro Secundo supra citato: sed postea in Concilio Lateranensi, sub Innocentio III. restricta est tum consanguinitas, tum affinitas ad quartum gradum, vt patet ex cap. Non debet, de consanguinitate, & affinitate.

Ex quo intelligimus, id quod communiter dici solet, in linea recta in infinitum prohiberi connubia, quod primum forte

fortè scripsit Caius L. nuptiæ 2. ff. de ritu nuptiarum: à multis negari.

Quanquam non est cur de hac re valde solliciti simus, eùm vix contingere possit, vt cupiant aliqui Matrimonium inire in gradu quinto, aut vltiore in recta linea. Aut enim non inueniuntur homines viui, aut sunt ita inæquales quoad ætatem, vt absurdissimū sit eos inter se Matrimonium velle contrahere. Nam, vt demus, in aliqua linea singulos gignere eùm primùm per ætatem licet, id est, eùm ad annum decimum quintum perueneriat, quòd tamen rarò, aut nunquam accidit; si deberent in quinto gradu coniungi, haberet vnus annos 90 alter 15. & si in octauo gradu, haberet vnus annos 15. alter 15. Immo ipse Adam, qui vixit 930. annos, non superuixit tamen nisi vsque ad octauam generationem: quo tempore, si extra consanguinitatem suam, vxorem ducere uoluisset, debuisset vir decrepitus, annorum ferè 900. puellam annorum 15. vxorem accipere.

Addit PRAETEREA Ecclesia duas alias species cognationis, quæ in Leuitico non continentur, nimirum cognationem spiritualem, quæ oritur ex Baptismo, & Confirmatione. & cognationem legalem, quæ oritur ex adoptione. ITEM addidit duas alias quasi species affinitatis; vnã, quæ oritur ex sponsalibus, quæ Publicæ honestatis iustitia appellatur; & alteram, quæ oritur ex copula carnali fornicaria, quamuis hæc vltima ex Leuitico iuxta quosdam non difficulter eruatur. PORRO iuxta Concilij Tridentini decreta, sess. 24. Cognatio spiritalis, & Publica etiam honestas intra primum gradum tantùm Matrimonia dirimunt: Affinitas autem ex copula fornicaria, intra primum, & secundum.

EST etiam alia quædam affinitas, quæ oritur ex Matrimonio rato, sed nondum consummato, quæ quamuis Publica iustitia dici solet: tamen haud dubiè est quid perfectius, & ideo Pius V. Papa declarauit, restrictionem Concilij Publicæ iustitiæ ad primum gradum non habere locum, nisi in sponsalibus de futuro.